

Хорошковська Тетяна Петрівна

науковий співробітник

відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури

Інституту педагогіки НАПН України

МОНІТОРИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

«СТАН СФОРМОВАНОСТІ ЧИТАЦЬКОЇ ТА МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ»— ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Визначення напрямів модернізації шкільної освіти України неможливе без об'єктивної інформації про її рівень порівняно з рівнем освіти в інших країнах світу. Одним з основних шляхів отримання такої інформації є проведення моніторингових досліджень якості освіти, тобто системи «послідовних і систематичних заходів, що здійснюються з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в країні, на окремих територіях, у закладах освіти (інших суб'єктах освітньої діяльності), встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей» [2].

Так, реалізуючи на практиці Концепцію «Нова українська школа», а також положення нового Закону України «Про освіту», з 15 квітня по 16 травня 2018 року в усіх регіонах України Українським центром оцінювання якості освіти (УЦОЯО) було проведено загальнодержавне моніторингове дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи». У ньому взяли участь 9 тисяч 884 учні 486 четвертих класів 366 закладів загальної середньої освіти України. За словами заступника директора УЦОЯО Т. Вакуленко, вибірка учасників дослідження формувалася таким чином, щоб у ній були представлені всі типи шкіл усіх регіонів України [5].

Підготовку до проведення першого циклу цього дослідження було розпочато ще в 2016 році [6]. Її здійснювали Український центр оцінювання якості освіти, Національна академія педаго-

гічних науки України, Державна установа «Інститут освітньої аналітики», Благодійний фонд «Інститут розвитку освіти». Крім того, до проекту долучилися міжнародні експерти й десятки вітчизняних фахівців — науковців, методистів, учителів і викладачів провідних закладів загальної середньої та вищої освіти.

Мета проведеного моніторингу — «оцінити стан сформованості читацької та математичної компетентностей і зафіксувати результати навчальних досягнень випускників початкової школи напередодні впровадження нового стандарту початкової освіти, а також системно відслідковувати в наступних циклах зміни, що відбуватимуться після запровадження нових підходів до навчання, аби оцінити перебіг освітньої реформи і, за потреби, скоригувати її» [7].

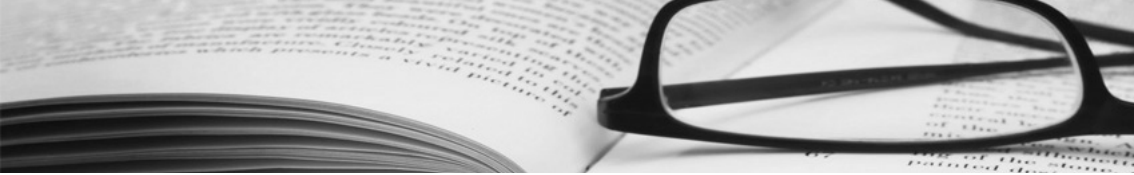
Відповідно до Програми загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів», затвердженої наказом МОН України від 20.03.2018 р. № 256, *читацька компетентність* розглядається як «здатність особи широко розуміти текст як частину повсякденного життя й навчальної діяльності, шукати нову інформацію, відтворювати та використовувати її, інтерпретувати зміст і формулювати умовиводи, осмислювати й оцінювати зміст і форму тексту тощо» [4, с. 21], а *математична компетентність* — «здатність особи бачити математику в житті, створювати математичні моделі об'єктів, явищ, процесів навколишнього світу, застосовувати досвід математичної діяльності під час розв'язування навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих завдань» [3, с. 16].

Зміст та інструментарій моніторингового дослідження стану сформованості читацької та математичної компетентностей в учнів, які завершують навчання в початкових класах закладів освіти України, було розроблено з урахуванням:

1) положень Державного стандарту початкової освіти 2011 р. та Державного стандарту початкової освіти 2018 р.;

2) чинних освітніх програм для початкової школи;

3) досвіду міжнародних порівняльних досліджень, зокрема PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study), метою якого є оцінювання читацької грамотності учнів, що здобули початкову освіту, і TIMSS (The Trends in International Mathematics and

Science Study), одним із завдань якого є оцінювання навчальних досягнень з математики учнів 4-х класів;

4) методичних напрацювань вітчизняних і зарубіжних фахівців у галузі вимірювання читацької та математичної компетентностей [3, с. 16; 4, с. 31].

Під час дослідження учні четвертих класів виконували тестові завдання з математики й читання та заповнювали анкети. Так одні класи робили тест із математики, інші — з читання. Тобто кожен учень виконував лише один тест і, відповідно, працював з однією анкетною — або з математики, або з читання. У кожному тесті було дві частини; учні працювали упродовж двох уроків тривалістю по 40 хвилин з 15-тихвилинною перервою [5].

Випускники 4-х класів відповідали на тестові запитання щодо інформації, поданої в текстах різних типів: художніх (фрагменти з творів художньої літератури, невеликі оповідання тощо), інформаційних (буклети, інформаційні листки тощо) і пізнавальних (тексти про природу, культуру, науку й технології тощо). Завдання з математики перевіряли знання і вміння школярів з таких розділів, як: «Числа і вирази», «Геометричні фігури і геометричні величини», «Вимірювання», «Робота з даними» [7].

За допомогою анкет виявляли зв'язок між результатами моніторингу й умовами, у яких живе й навчається кожен учень, з метою з'ясування чинників, що впливають на якість його знань з навчального предмета і сформованість певних компетентностей [5].

Передбачається, що наступні цикли дослідження відбуватимуться кожні два роки (у 2020, 2022 та 2024 роках). Тобто всього заплановано чотири цикли дослідження — до 2024 року включно, «коли вже вся популяція 4-класників буде випускатися з початкової школи, де будуть уповні реалізовані ідеї Нової української школи» [4, с. 17].

Як повідомляється на сайті Українського центру оцінювання якості освіти [1], дані, одержані за підсумками проведеного моніторингового дослідження, дадуть можливість визначити рівень сформованості читацької та математичної компетентностей у випускників початкової школи, які навчалися за попереднім Державним стандартом початкової освіти й попередніми навчальними програмами. Ця інформація в наступних циклах дослідження буде використана для порівняльного аналізу показників, визначення тенденцій і змін, що

матимуть місце в результаті запровадження нового Державного стандарту та нових програм, затверджених на його основі.

Про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» упорядковано звіт, зі змістом якого можна ознайомитись на офіційному сайті УЦОЯО. Звіт складається з п'яти частин, кожна з яких містить інформацію про той чи інший аспект підготовки, проведення й аналізу результатів моніторингового дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

---

1. Загальна інформація. Український центр оцінювання якості освіти. URL: <http://testportal.gov.ua/zagalna-informatsiya-pochatkova/>.
2. Закон України «Про освіту». URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>.
3. Звіт про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 р. Частина II. Математика / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 169 с. [207 с. із додатками]. URL: http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/2019_ZVIT_MDYAPO_MATEMATYKA.pdf.
4. Звіт про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 р. Частина III. Читання / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 252 с. [340 с. із додатками]. URL: http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/03/2018_ZVIT_MDYAPO_CHYTANNYA_Sajt-1.pdf.
5. Онищенко О. Тетяна Вакулєнко: «Ми проводимо дослідження якості початкової освіти, якого на загальнодержавному рівні ніколи раніше не проводилося». *Дзеркало тижня*. Україна. № 21. URL: https://dt.ua/EDUCATION/tetyana-vakulenko-mi-provodimo-doslidzhennya-yakosti-pochatkovoyi-osvityakogo-na-zagalnoderzhavnomu-rivni-nikoli-ranishe-ne-provodilosya-279503_.html.
6. Стартував перший цикл загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти. URL: <http://testportal.gov.ua/2018/04/18/startuvav-pershij-tsykl-zagalnoderzhavnogo-monitoryngovogo-doslidzhennya-yakosti-pochatkovoyi-osvity/>.
7. У травні проведуть перший моніторинг якості початкової освіти. URL: <http://nus.org.ua/news/u-travni-provedut-pershij-monitoryng-yakosti-pochatkovoyi-osvity/>.